

Ondernemen in innovatie

Foto: JayWalkers

Nieuwsbrief van het ministerie van LNV

nummer 14 • februari 2007

Inhoud

- 1 Samen werken aan innovatie
- 2 “Onze expertise aanbieden aan andere ministeries”
- 3 “Innovatie blijft op de agenda”
- 3 Korte berichten
- 4 Volle fruitmand voor de melkveehouder
- 5 “Grote broer nodig!”
- 6 Visserij structureel vernieuwen
- 7 Snijbonen die eruit springen
- 8 LNV in bedrijf

Samen werken aan innovatie

Kennis en innovatie. Flowers & Food. Natuur. Duurzaamheid. Ondernemerschap. En natuurlijk: samenwerken. Of beter gezegd: *samen* werken. Het zijn belangrijke thema's uit het regeerakkoord. Maar vooral ook hoofdthema's van LNV! Volop kansen dus voor de nieuwe minister. Aldus Janneke Hoekstra en Helmy van Erp. “Het wordt voor Gerda Verburg nog moeilijk kiezen voor welke kansen we gaan.”

Van zorgen voor naar zorgen *dat*. Hét adagium van Cees Veerman is volgens Janneke Hoekstra duidelijk terug te vinden in het nieuwe regeerakkoord. De directeur van de directie Kennis (en lid van het InnovatieBeraad) is blij met de eerste beleidscontouren. “De bal komt meer dan ooit bij de bedrijven te liggen. Het is niet langer alleen de overheid die verantwoordelijkheid draagt voor belangrijke maatschappelijke thema's. Dat ligt helemaal in lijn met het LNV-beleid.”

‘Boodschappenlijstje’

Ze doelt onder meer op de innovatiestrategie van het ministerie. Samen met het bedrijfsleven stelt LNV zogenoemde innovatie-agenda's op. Wensenlijstjes die duidelijk aangeven wat de uitdagingen zijn voor de verschillende sectoren. Helmy van Erp geeft leiding aan de Service Unit Innovatie (SUI) van LNV en is samen met andere directies nauw betrokken bij de agendavorming. “Zie het als een innovatieve dialoog die toont waar de sector staat én waar wij als ministerie staan. We pakken de klus sámen op.”

De melkvee- en tuinbouwsector lopen voorop met het opstellen van hun ‘boodschappenlijstje’. Maar ook de andere sectoren zijn een eind op weg. Het wordt steeds duidelijker hoe *Nederland-Landbouwland* er straks uit ziet. Van Erp: “Nu is het tijd om sámen de kansen te verzilveren.” Waar die kansen precies liggen, leest u verderop in deze nieuwsbrief. Verschillende sectoren komen aan het woord over hun innovatie-agenda.

Deze nieuwsbrief wordt verspreid onder overheden, onderzoeksinstituten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere belanghebbenden die met innovatie te maken hebben.

Nieuwe abonnees kunnen zich aanmelden bij D.Rijnen@minlnv.nl

Zie verder pagina 2 >>

2007 staat voor een deel in het teken van het opstellen van de innovatie-agenda's. Maar een follow-up kán niet uitblijven. Janneke Hoekstra: "Papier is geduldig; die valkuil moeten we omzeilen. We moeten de agenda's omzetten in concrete programma's - en daarvoor middelen zoeken én vinden. In Brussel, in Den Haag en bij het bedrijfsleven zelf."

“Onze expertise aanbieden aan andere ministeries”

Opvallend aan de 'boodschappenlijstjes' is de sterke rol die de sectoren toekennen aan de *early adopters*. Een groepje voorlopers dat aan de slag gaat met innovatieve ideeën. LNV bewaakt bovendien dat de innovatie niet beperkt blijft tot een klein aantal bedrijven die de weg naar Den Haag weten te vinden. Helmy van Erp: "De agenda moet een afspiegeling zijn van de hele sector. Een betrokken voorhoede is belangrijk, maar we richten ons ook nadrukkelijk op de middengroep. Die bepaalt uiteindelijk de dynamiek in de sector."

Innovatievouchers

LNV verwacht veel van het relatief nieuwe beleidsinstrument kennisvouchers. Bedrijven kunnen met zo'n voucher kennis 'inkopen' bij universiteiten en andere kennisinstellingen. In het voorjaar stelt het ministerie de eerste vouchers beschikbaar. "We borduren voort op de Dag van de Toekomst. Een aantal ondernemers kreeg op die dag een voucher om kennis in te kopen. Dat sloeg aan. Daarnaast heeft het ministerie van EZ goede ervaringen met het

instrument," aldus Van Erp. "We kijken tegenwoordig meer dan ooit bij elkaar in de keuken."

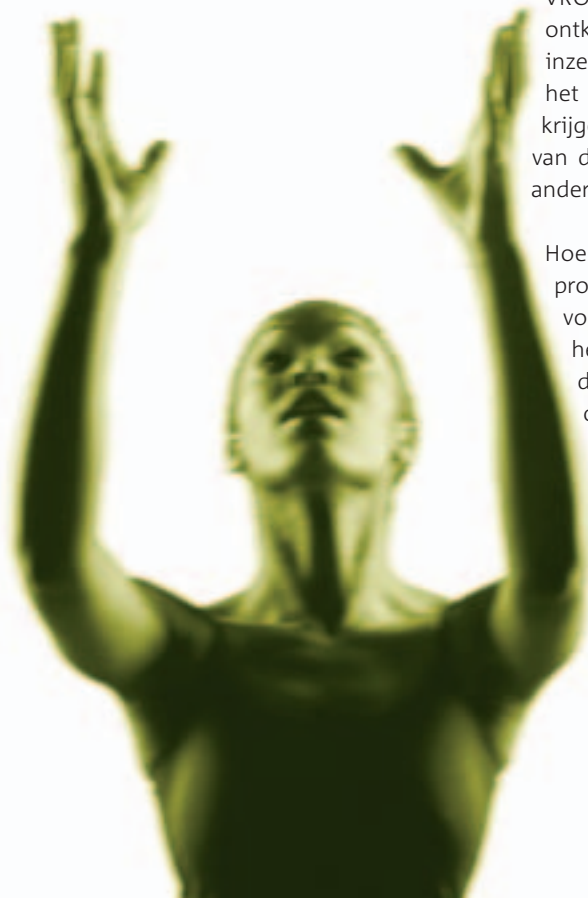
Meer samenwerking tussen de ministeries. Het is een van de speerpunten van het nieuwe kabinet. Hokjes doorbreken. Het spreekt ook Janneke Hoekstra aan. En dan niet alleen wat betreft kennis *halen* bij andere ministeries, maar vooral ook kennis brengen. "Als departement staan wij dicht bij de praktijk. Van oudsher hebben we veel ervaring met het bijeenbrengen van praktijk met onderzoek en onderwijs. En met het schakelen met het midden- en kleinbedrijf. Die ervaring willen we delen met andere ministeries. Wij weten hoe je groepen bedrijven benadert, waar de valkuilen en waar de mogelijkheden liggen."

Platteland

Ze ziet het nog breder. Belangrijke maatschappelijke (en kabinetst)thema's zijn milieu, natuur, onderwijs en gezondheid. Stuk voor stuk thema's waar LNV kaas van heeft gegeten. Hoekstra: "Wij schuiven graag aan bij OC&W, VROM of EZ. Waarom niet? De tijd is rijp voor ontkokering. Het nieuwe kabinet kan ons mogelijk ook inzetten om de belangrijke beleidsthema's die buiten het LNV-domein liggen succesvol van de grond te krijgen. Dat is prima, wij staan klaar om ook de ambities van de andere departementen te helpen realiseren. En andersom natuurlijk ook."

Hoekstra ziet daarnaast een sterkere rol richting provincies en gemeenten. Nederland staat aan de vooravond van een grootschalige opwaardering van het buitengebied, het platteland. Decentralisatie is daarbij de inzet. "Wij kunnen als LNV de andere overheden verrijken met onze kennis van het platteland. Zij moeten het buitengebied groener en aangenamer maken, wij weten hoe je dat doet. Nee, dat is niet arrogant. Wij hebben de afgelopen jaren ongelooflijk veel geïnvesteerd in een nieuwe benadering van ons domein. Die kennis betaalt zich nu uit."

Voor meer informatie: w.e.van.erp@minlnv.nl

“Innovatie blijft op de agenda”

“In de afgelopen jaren heeft de door ondernemers gedreven innovatie een grote plaats ingenomen bij het kabinet en zeker ook bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Ik constateer dat deze lijn wordt voortgezet in het nieuwe regeerakkoord. Innovatie blijft dus hoog op de agenda.

Dat betekent dat ambtenaren en ondernemers elkaar ook de komende jaren hard nodig zullen hebben. Want innovatie ontstaat niet achter een ambtelijk bureau. De echte innovatie komt uit de praktijk, bij de ondernemer vandaan. Tegelijkertijd kan de ondernemer het niet alleen. De kennisontwikkeling rond aardwarmte, het vastleggen van zomerzonwarmte in de bodem of de ontwikkeling van nieuwe gewassen voor specifieke teeltomstandigheden zijn geen éénmansonderwerpen. Ze vragen om consensus, samenwerking, ondersteuning en het delen van risico's. Veel bedrijven, soms een hele sector, hebben belang bij de resultaten. Deze bundeling van inspanning in een innovatie-agenda geeft het ministerie van LNV een partner om zaken mee te doen. Ook versterkt het de organisatie binnen de sectoren zelf. Ik heb het ontstaan van de tuinbouw- en melkveeagenda's gezien en met genoeg de aanzetten in de visserij, de plattelandsrecreatie en varkenssectoren bekeken.

In het verlengde daarvan ligt de netwerkontwikkeling. De organisatiestructuren in de land- en tuinbouw neemt af,

maar de communicatiebehoeften en mogelijkheden nemen juist toe door het potentieel van met name internetgebruik. Communicatie is een van de sleutels voor vernieuwing. Ook hier ligt het initiatief veelal bij een gemotiveerd bedrijfsleven, terwijl de ondersteuning van het ministerie van LNV bijdraagt aan het overwinnen van de hobbels op het pad.

De FES-gelden zijn de afgelopen jaren een belangrijke bron van middelen voor innovatie geweest. Het ministerie van LNV heeft veel innovatiegeld uit het Fonds Economische Structuurversterking geput. Het is begonnen met het benoemen van Food & Flowers als sleutelgebieden voor innovatieve ontwikkeling. Dit werd een kapstok voor omvangrijke en waardevolle projecten: het onderzoek naar plantgezondheid, de phytophthora-resistente aardappel, de Food & Nutrition Delta (samen met het ministerie van Economische Zaken) en het Technologisch Topinstituut Groene Genetica en Vaccinontwikkeling. Ook dit zijn projecten die een geconcentreerde inspanning vragen en waar we in de toekomst nog van zullen horen.

Ik heb er alle vertrouwen in dat ondernemers en de ambtenaren van LNV ook in de toekomst er samen voor zullen zorgen dat de Nederlandse land- en tuinbouw uit innovatie haalt wat er in zit!”

Renée Bergkamp
Directeur-Generaal LNV

Korte berichten

Gezocht/gevraagd

De site van de Dag van de Toekomst is flink opgeplust. De vormgeving is een stuk dynamischer. Ook heeft LNV een nieuwe rubriek toegevoegd: gezocht/gevraagd. Een interactief platform waarop ondernemers vragen kunnen stellen aan elkaar. Ook kunnen ze in gesprek gaan over onderwerpen. Studenten, onderzoekers, ambtenaren en andere belangstellenden kunnen ook meedoen. www.dagvandetoeekomst.nl

Volle fruitmand voor de melkveehouder

Sterker luisteren naar de burger: dé kernboodschap van de innovatie-agenda van de melkveehouderij. Niet alleen omdat de burger de boer steeds vaker opzoekt, maar vooral ook omdat dáár de kansen liggen. Lichte zuiveldranken, biologische melk of... knuffelen met koeien. Het wensenlijstje van de burger is omvangrijk. Aan de sector om daaraan te voldoen.

LTO bood zijn innovatie-agenda in september 2006 aan minister Veerman aan. Dirk-Siert Schoonman, LTO-bestuurder en mede-opsteller van de agenda, ziet het ook wel: het spanningsveld tussen wat de burger wil en wat de melkveehouder kan bieden. “Het liefst zien mensen natuurlijk de hele dag koeien in de wei grazen. Wij ook, maar het is niet altijd haalbaar. Er moet ook brood op de plank komen. Aan ons als sector daar een goede middenweg in te vinden. Maar we moet wél blijven luisteren naar de boodschappen van burgers.”

Lokaal en eerlijk

Zo'n boodschap is bijvoorbeeld de vraag naar gezonde en natuurlijke producten. Consumenten kiezen voor minder vette boter en biologische melk. Yoghurt van de boer? Graag! “Daarom ondersteunen we als LTO ook actief kleinschalige initiatieven op dit gebied. Er is een groeiende vraag naar ‘lokale en eerlijke zuivel’.”

Waarmee Schoonman maar wil zeggen: er zit nog genoeg rek in de core-business van de melkveehouders. “Boeren met een ‘maatschappelijke antenne’ kunnen een flinke omzet halen met hun zuivel. Nog steeds. Zolang je dus maar goed luistert. Zelf zie ik een mooie toekomst weggelegd voor zogenoemde CLA (Conjugated Linoleic Acid, red.) melk. Die is verrijkt met een linolzuur dat de vetverbranding stimuleert. Melk waar je van afvalt dus. Een schitterend product met een gouden toekomst.”

De wei in

Ook iets wat mensen willen: de wei in. Schoonman: “Ik ben zelf ook melkveehouder en merk: mensen willen koeien in de wei kunnen aaien, voeren. Laatst hoorde ik van een project waar mensen koeien kunnen knuffelen. Prachtig natuurlijk.” Volgens Schoonman leveren dit soort activiteiten niet direct keiharde euro's op, maar verbeteren ze wél het lokale imago van een ondernemer.

“Dat is eigenlijk veel waardevoller op de lange termijn: je bouwt aan je imago als veehouder. Mensen zien dat je dieren er goed bij staan. Dat versterkt je relatie met je omgeving. Laat ‘de buurt’ dus ook eens rondkijken op je bedrijf! Zo raken gemeenten en burgers nog sterker doordrongen van onze toegevoegde waarde voor de omgeving.”

Zonnecollector

Een tweede spoor op de agenda is *diversificatie*. Melkveehouderijen kunnen méér dan zuivel leveren. “De melkveehouder als energieleverancier is natuurlijk niets nieuws. Een aantal ondernemers heeft al een biomassa-installatie of zonnecollectoren op hun land. Maar het is nog te beperkt, terwijl de vraag enorm is. Hier willen we meer op koersen.”

Zo zijn er nogal wat ‘innovatiepaden’ die een ondernemer kan nemen. Dat hele brede *kansenspectrum* laten zien, was een bewuste keuze van LTO. “We willen niet koersen op één item. Dat is veel te eng. Innovatie verloopt het best langs diverse paden. En ondernemers moeten het doen. Onze agenda is een volle fruitmand.” De boodschap voor melkveehouders is duidelijk: pak er uit wat je kunt gebruiken!

Voor meer informatie: d.s.schoonman@planet.nl

“Boeren vinden het vervelend als caravans over hun land rijden. Terwijl zij er ook geld aan kunnen verdienen.”

“Grote broer nodig!”

Nieuwe vormen van gebiedsontwikkeling en ‘belevingsrecreatie’ zijn letterlijk ingebed in het landschap. De ondernemers kunnen volgens Erna Kruitwagen veel betekenen bij het instandhouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed. Maar dan moeten de banden met de omgeving (overheden, boeren en natuurbeheerders) sterker worden. Samen met andere ondernemers ondertekende zij het ‘Manifest van Hattem’. Een eerste stap op weg naar een innovatie-agenda.

Kruitwagen is directeur van recreatie-oord Panoven in Zevenaar. Panoven ligt in natuurgebied de Gelderse Poort en is industrieel erfgoed; de oude baksteenfabriek is in oude glorie hersteld. Op de Panoven staat een museum, een camping en een congrescentrum. “Een mooie illustratie van wat we willen: natuur en recreatie samensmeden.”

Campers en caravans

Maar daar is wél begrip van betrokkenen voor nodig. “Dat komt het beste naar voren in het project het Blauwe Kruis. De waterwegen die van Noord naar Zuid en van Oost naar West het land doorkruisen “Het gebied is een levend monument van onze strijd tegen het water. Met alle ondertekenaars willen we die gebieden ontwikkelen en in oude staat herstellen. Zo behouden we die geschiedenis, maken we het gebied aantrekkelijker voor recreatie.”

Die waarde wordt nog onvoldoende erkend, zegt Kruitwagen. “Boeren vinden het vervelend als caravans over hun land rijden. Terwijl zij er ook geld aan kunnen verdienen.” Overheden gaan vaak voorbij aan het goede werk van recreatie-ondernemers. “Dat we gebied ontwikkelen en zo een duurzame bijdrage leveren, erkennen ze onvoldoende.”

Pijler

Zo blijven veel kansen onbenut. “We kunnen meer bereiken. Als boeren, natuurbeheerders, overheden met ons samenwerken, maken we Nederland mooier, blijft erfgoed behouden én hebben we er een sterke economische pijler bij. Dat is de uitdaging. Pas daarna kunnen we innoveren.”

LNV speelt een sleutelrol in de ogen van de ondernemers. “We hebben de grote broer nodig. LNV is door de breedte van het beleid, van natuur tot landbouw en voedselkwaliteit, onze natuurlijke partner. Het ministerie heeft de kennis en de contacten waarmee we snel kunnen schakelen.”

Voor meer informatie: panoven@geldersepoort.nl ■

Visserij structureel vernieuwen

De tijd is rijp voor structurele innovatie in de visserij. De overheid ziet het, vissers willen het. Alle seinen staan op groen voor het Visserij Innovatie Platform (VIP). De pas opgerichte organisatie moet de maat voeren als het gaat om meer duurzaam en efficiënt vissen. Sterkere schakels in de keten en nieuw vistuig moeten vissers verder helpen. “Het animo is enorm. Iedereen wil vooruit.”

Volgens Bram Bierens, voorzitter van het Visserij Innovatie Platform (VIP), komt ‘zijn’ organisatie precies op tijd. Het VIP is in november 2006 ontstaan op verzoek van Minister Veerman. “Alle goede dingen ten spijt: de regie ontbrak. De absolute wil bij de vissers ook. We hebben nu de wind in onze rug. Uit de oprichting van het VIP spreekt niet alleen Haagse betrokkenheid, maar ook die van ‘Urk’. Ik proef energie bij vissers en verwerkers. Zij zien ook de noodzaak. Aan ons als organisatie om de verwachtingen waar te maken.”

Startpunt

Het is geen geheim dat de bedrijfstak het moeilijk heeft. De hoge brandstofprijzen, de concurrentie van buitenlandse vissers en commerciële kwekerijen maken het Nederlandse vissers niet gemakkelijk. Dat maakt innovatie urgenter dan in andere sectoren, oordeelt Bierens. “De foodsector of de tuinbouw innoveert om de voorsprong uit te bouwen. Om de positie te verstevigen. Wij vernieuwen om te behouden. Groei komt later.”

Dat het anders móét, begrijpen de meeste vissers beter dan ooit. “Vissers en verwerkers staan als nooit tevoren open voor vernieuwing.” Een goed startpunt voor de eerste doelstelling van het VIP: de samenwerking in de keten verbeteren. “Dat is een van onze primaire speerpunten. Het kan toch niet zo zijn dat in een markt waarin mensen steeds meer vis eten, vissers en verwerkers steeds minder overhouden? Als de partijen samenwerken en elkaar niet langer als concurrent zien, produceren we efficiënter en staan we sterker.”

Vleugels en wielen

Een tweede speerpunt: meer duurzame vistechnieken. Het platform ondersteunt proeven met zogenoemde bordenvisserij, lichter tuig dat minder over de bodem sleept en daardoor brandstofverbruik en bodembeschadiging vermindert. Bij andere proeven wordt het normale vistuig, de boomkor, uitgerust met vleugels en wielen, om weerstand (en daarmee energieverbruik) te verminderen.

De resultaten zijn straks ketenbreed beschikbaar. “Iedere visser en verwerker moet er mee aan de slag kunnen. Daarom lanceren we binnenkort een website waar ondernemers zélf aan de slag kunnen met ideeën.” Hulp van LNV is daarbij onontbeerlijk. “We hebben een geweldige partner aan het ministerie. De Directie Visserij toont zich keer op keer een betrouwbare en energieke partner.”

Op de lange termijn liggen er nog voldoende kansen, ziet Bierens. Neem de aquacultuur. “Daar liggen veel mogelijkheden. Op dit moment is commercieel vis kweken het domein van de agrarische takken. Je kunt je afvragen waarom wij met onze knowhow daar nog zo weinig mee doen...”

Voor meer informatie: awbierens@hetnet.nl

De sector tuinbouw is koploper als het gaat om innovatief en duurzaam produceren. Tuinbouwondernemers lopen voorop in Nederland en Europa. Hoe deze situatie verder uit te bouwen? Het Productschap Tuinbouw trekt daarvoor samen op met het ministerie van LNV. “Meer dan ooit wordt onze vindrijkheid op de proef gesteld.”

Snijbonen die eruit springen

In de tuinbouw is er nog volop ruimte voor een hogere en betere productie. Maar een ‘opbrengstexplosie’ zit er voor een orchideeënkweker of teler niet meer in. “Het zijn kleine hupjes. Er zit nog rek in, maar deze beperkt zich tot kleinere marges dan vroeger.” Jaap de Vries van het Productschap Tuinbouw: “Productie blijft een speerpunt; we kijken nog steeds scherp naar hoe de sector meer en beter kan produceren. Maar het zwaartepunt van onze agenda is verschoven naar waardevermeerdering.” De concurrentie neemt immers toe. Bloemen uit Kenia, bonen uit Thailand; lagelonenlanden brengen steeds grotere hoeveelheden tuinbouwproducten op de Europese markt.

Afrika

Dat stelt Nederlandse ondernemers voor een uitdaging. Hoe onderscheiden ze zich ten opzichte van de goedkopere producten uit Azië of Afrika? De Vries: “Ondernemers moeten in toenemende mate nadenken over hoe ze hun tomaten of snijbloemen méérwaarde meegeven, hoe ze hun producten op laten vallen.” De vraag is: hoe? De Vries: “Het begint natuurlijk bij de klant. Wat wil die? Duurzaam, vers of een kek uiterlijk zijn bijvoorbeeld kwaliteiten die je tomaten, snijbloemen of potplanten er uit laten springen. Dat is de uitdaging waar we voor staan. En daar moeten we met LNV samen aan werken. Vandaar dat we samen voor de sector de innovatie-agenda opstellen. Met hulp van LNV en Productschap Tuinbouw is daarvoor de Stichting Innovatie Flowers & Food gestart.”

Rode oortjes

Het invullen en uitvoeren van zo’n agenda is een lastige klus. “De tuinbouw is niet één onderneming. Het gaat om ongeveer 45.000 middelgrote en kleine ondernemers. Ze leveren de meest uiteenlopende producten. Die ondernemers moeten allemaal met de agenda aan de slag kunnen. Daar denken we hard over na; het levert ons in onze gesprekken met LNV regelmatig rode oortjes op. Hoe maken we instrumenten waar die duizenden ondernemers mee kunnen werken? Hoe bereiken we ze allemaal?”

De Vries rekent daarbij op de steun van de *early adopters*, de groep ondernemers die als eerste aan de slag gaat met nieuwigheden. “De zaden moeten toch in de volle grond kiemen”, vindt De Vries. Voorlopers moeten laten zien dat het kán. “Ze moeten de steen in de vijver gooien. Dat is essentieel voor het slagen van de agenda. Want we kunnen het wel topdown over ze uitstrooien; het moet in de praktijk gebeuren!”

Het productschap zal ze daar actief bij steunen. “Met onze steun en die van LNV moeten zij laten zien dat een hippe verpakking, een ander uiterlijk of toepassing loont. Dat luisteren naar je afnemers werkt. Daar gaan we ze bij helpen, maar er zullen net zo goed ondernemers zijn die op de oude voet verder willen of een andere route kiezen. Gelukkig, zou ik zeggen. De diversiteit is onze kracht.”

Voor meer informatie: j.devries@tuinbouw.nl

In het InnovatieBeraad werken de drie directies Industrie & Handel, Landbouw en Kennis nauw samen. Elke maand presenteren ze op deze plek de meest actuele ontwikkelingen.

LNV in bedrijf

Directie Kennis in bedrijf

Nederlandse Onderwijs Tentoonstelling

LNV zet zich in om de band tussen jongeren, landbouw, natuur en voedsel te versterken. Zo nam het ministerie (gecoördineerd door de directie Kennis) onlangs deel aan de Onderwijs Tentoonstelling. Met het promoten van het 'groene onderwijs' probeert het ministerie te voorkomen dat jongeren vervreemden van de agrarische sector.

Voor docenten van met name het voortgezet- en basisonderwijs liet LNV een spel ontwikkelen rondom de thema's landbouw, natuur en voedsel. Ze konden het gratis afhalen bij de stand. Het bleek zeer gewild: de voorraad is op. Wel kunt u nog projectkaarten bestellen. Ruim 60.000 bezoekers bezochten de tentoonstelling.

dksecrmenm@minlnv.nl

m.g.roosjen@minlnv.nl

Directie Industrie & Handel in bedrijf

Kans voor agro en chemie binnen Biobased Economy

De chemie zal de komende jaren massaal moeten overstappen op 'biobased'. Dat is het advies van het platform Groene Grondstoffen. LNV speelt een actieve rol bij het verbinden van 'chemie' met 'agro', door het vermarkten van ideeën te ondersteunen. Industrie & Handel maakt gebruik van de SBIR-regeling voor het thema Biobased Economy: hoogwaardige producten uit biomassa. De SBIR-regeling (Small Business Innovation Research) is een initiatief van het ministerie van EZ. Bedrijven kunnen 100% financiering 'winnen' voor haalbaarheidsonderzoek en ontwikkeling. LNV-directies spelen een rol bij het bepalen van de thema's. Zo koos Industrie & Handel voor het thema 'biomassa'. Het bedrijfsleven diende

inmiddels 17 voorstellen in, 4 daarvan zijn gehonoreerd. De bedrijven onderzoeken op dit moment de haalbaarheid van hun idee. Bij een positief resultaat gaan ze later dit jaar offertes indienen voor de pilotfase. LNV financiert deze eerste twee fasen (SBIR-regeling). De vermarkting moeten de bedrijven vervolgens zelf oppakken.

p.m.a.vetter@minlnv.nl

c.mijnders@minlnv.nl

Directie Landbouw in bedrijf

Innovatie-agenda's

Het bedrijfsleven werkt hard aan het opstellen en uitwerken van sectorale innovatie-agenda's. De 'agenda' voor de melkveehouderij is in september vorig jaar aan minister Veerman aangeboden. Voor de varkenshouderij is de agenda op hoofdlijnen gereed; de sector gaat daarover binnenkort in gesprek met de nieuwe minister. Binnen LNV zijn verschillende directies met de (concept)agenda's in de weer. Directie Landbouw organiseerde afgelopen maand een directie-overstijgende bijeenkomst, om uitgebreid in te gaan op de relatie met het LNV-beleid en mogelijke vervolgstappen.

a.c.m.van.straaten@minlnv.nl

h.snijders@minlnv.nl

Toezending, opmerkingen of vragen

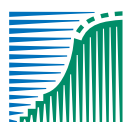
Dit is een nieuwsbrief van het ministerie van LNV. U kunt zich op deze nieuwsbrief abonneren door uw naam, functie, organisatie(-onderdeel), e-mail adres en postadres door te geven aan de Service Unit Innovatie: D.Rijnen@minlnv.nl.

Ook voor vragen of opmerkingen over deze nieuwsbrief kunt u dit e-mailadres gebruiken. Of bel naar de Service Unit Innovatie tel. 070 - 378 48 47.

Voor alle overige innovatievragen: innovatieunit@minlnv.nl.

Archief op Internet

U kunt oudere nummers van deze nieuwsbrief lezen op de website van het Ministerie van LNV: www.minlnv.nl (rubriek publicaties/periodieken).

**landbouw, natuur en
voedselkwaliteit**

Colofon

Hoofdredactie:

Aad van Winden, LNV

Productie en realisatie:

Communicatiebureau Textuur, Tilburg

Vormgeving:

Jaywalkers, Tilburg

Drukwerk:

Drukkerij Groels BV

Redactie-adres:

Nieuwsbrief Ondernemen in innovatie

T.a.v. Corrie van Zundert (coördinatie)

Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

Tel. 070 - 378 48 47